

רותי קפלר
אאומה

סיפורה של רותי קפלר עומד בפני עצמו אך גם מהווה המשך מרגש לסיפור 'ציפורים רקומות' שהתפרסם במוסף הסיפורים של סוכות.

"חרדל בנקיקייה?"

חרדל - הם אומרים, ומדמיינים ריח של חרדל דז'ון, מזולף על נקיקייה לזהטת אני לא עונה. איזו טעות הייתה להיכנס לכאן.
"mustard?" מתעניין שוב המוכר. יש לו סינר משובץ. הוא ואימו, קשישה חייבת שחותכת לחמניות, לא מבינים דבר.
חרדל - הם שואלים, ולא חושבים על מטוס קרב מנמיק, מרסס, מתרחק בקול מחליא.

הם לא רואים את ע'אדה כורעת על ברכיה בצווחות, נושאת תחינה אילמת, מיותרת. הגז החום-צהוב כבר ניתז על כולנו בדממה.
הם לא רואים כבר קטן שהלך לעולמו.
בלב חנות הוט-דוג במנהטן, אני בוכה.
"אפשר לעזור?" אישה אסייתית ניגשת אלי. מנסה לחבק. לא נרתעת כשחואה את ידי הצרובות, את צלקות העבר על הפנים.
"לא", אני בוכה לה, "אי אפשר לעזור בכלל".
היא לוקחת אותי אל אחד השולחנות. בטח גדלה בין גורדי השחקים של סיאול, עם אבא-אמא מפנקים ששלחו אותה לאוניברסיטה אמריקאית.
"תשאל אותה אם היא רוצה חרדל", זורק המוכר.
"אל תשאל אותי", אני מסמנת לה.
"אני לא שואלת". היא מתיישבת מולי. בנה, קוריאני קטן ומשעשע, מקפץ סביבנו. "אני רוצה נקיקייה", הוא מלהג, שה, חקד. אמא שלו מחייכת. "כבר אומין לך".
"מה כן לשאול?" היא בודקת בזהירות, אחרי שתי דקות של דממה. "מה כן לשאול אותך?"
"מה שאת רוצה", דמעוטיי נוטפות. "אני כנראה לא אוכל להיות אמא. אף פעם".
"עכשיו שמעת את זה?" היא אווזת בידי המצולקת.
"עכשיו. כאן, בגולד קליניק אוף מנהטן. בכלל... בכלל לא חשבתי על זה קודם".
לא כשצעקתה של ע'אדה נמוגה, והמטוסים נעלמו מן העין, לא כשהגיעו אט אט שלפוחיות, מלאות נוזל צהוב גועלי, מכסות את עורם של בני הכפר, של כולנו. לא כשאנשים נחנקו, משתנקים מחוסר אוויר בריאותיהם המדומות.
לא כשאבא ואמא הלכו ממני, כויים וצרובים ואינם רואים מאומה.
לא כשסמירה הלכה, ולא כשנר.
גם לא בימים הארוכים בבית החולים הישראלי, כאובה ומטושטשת ומסוממת ממורפיום.
"את מבינה?" אני בוכה לה, לקוריאנית, בוכה את חיי. "גז חרדל הוא כמו... כמו... טיפול כימי... אני... לא ידעתי... חשבתי שאם הכויות נרפאו והריאות חוזר לתפקד... אז... הכל יהיה בסדר... רציתי..."
"נפגעתם מגז חרדל", היא אומרת. "אוי".
ובאוי האחד שלה מקופל, מת, כבר שלם.

"לא נפגענו", אני מוחה. "פגעו בנו. היו שם אנשים. במטוס. היו שם אנשים. במפקדה ששלחה אותם היו אנשים, מלוא כל העולם הזה ששתק".
"העולם תמיד שותק", אומרת לי הקוריאנית. "הוא שתק גדול".
"כן".

אנחנו מחליפות טלפונים. כתובות. אם העולם שותק, לפחות נדבר אנחנו. "את מקוריאה הדרומית?" אני מבררת שנייה לפני הפרדה, כשהיא לוקחת את הזאטוט הקטן, המקפץ, ושוטפת את פניו ליד הכיור.
"לא".
טעיתי בזיהוי?
"היית נראית לי קוריאנית".
"אני קוריאנית", היא עונה, עייפה פתאום. "צפון".

בערב, דמעותיי היבשות עוד נמתחות על צלקות הפנים, אני נוסעת לכתובת שהיא מסרה לי. יושבת ברכבת התחתית. סביבי אנשים, המון אנשים, סלם שתקו כשהמטוס הפציץ אותנו בגז חרדל. כמו ששתקו כשהוא ריסס גז סארין וגז כלור על כפרים אחרים. למה מה אכפת להם. למה שיתערבו. הם חיים בעיר שלהם, אוכלים את הנקניקיות שלהם. מה רע הידידה הקוריאנית שלי מקבלת אותי בשמחה גלויה. הבית שלה נעים למראה. מינימליסטי. סדרה של ארבע תמונות ציפורים על הקירות. "היי, ניצולת מלחמת האזרחים, מאיפה האנגלית שלך?"
"אמא הייתה מורה לאנגלית", אני מסבירה. "בבית ספר בדומא. הכפר שלנו היה ממש שם, באזור. ההורים שלי היו אנשים משכילים מאוד. דיברנו בבית שתי שפות".
"תגידי משהו בערבית", היא מבקשת. מחייכת למשמע המבטא הגרזני שלי.
"תגידי את משהו בקוריאנית", אני צוחקת. היא מקשקשת משפטים לא מובנים בחיתוך מזה.
"מה אמרת?"
"אבא ואמא, אני מתגעגעת אליכם", היא בולעת רוק.
"איפה הם?" אני מבררת בזהירות.
"אינם".

היא יושבת ליד המחשב, עוקבת אחרי **KCNA**, סוכנות הידיעות של קוריאה הצפונית. מחפשת בדל ידיעה על ההורים. משהו. אולי בתמונה של מצעד חגיגי ומהולל של המפלגה

המהוללת, תמצא אותם בין מאות האלפים? "ואז ראיתי את זה", היא מצביעה על כתבה. מושכת באפה. אני לא מבינה כלום: אוסף של קווים ועיגולים מול עיניי.

"אוי, סליחה. פתחתי לך את הכתבה בקוריאנית. הנה היא באנגלית". אני קוראת בסקרנות. הכתבה מספרת על חגיגות נישואיו של קצין בכיר בצבא המהולל של הגנרל המהולל בהשתתפות חברי המפלגה המהוללת.
"אוללה", אני אומרת.

"זו אחותי", ידידתי הקוריאנית מצביעה אל התמונה, "שי יאנג. אחותי היחידה. היא הכלה".
"ואז?" אני מבררת בזהירות.
"ואז אין להורים שלי סיכוי לצאת משם לעולם".

"אבל הם בחיים". גז חרדל לא פוזר סביבם, הורס את עורם, חונק את ריאותיהם למוות איטי.

היא מזדפפת בין תיקיות במחשב. ידיה רועדות בעויות. מראה לי עוד כתבה. אני מתחילה לקרוא. פוי. לא רוצה להמשיך. אלוקים. זה החתן מקודם. הקצין הבכיר בצבא המהולל של המפלגה המהוללת. הוצא להורג בגלל חשד לריגול. לא רוצה לקרוא איך.

"העונשים הם משפחתיים", היא דומעת מולי, מאופקת. לא מתפרקת. רק בוכה. "אני מכירה את זה. הייתי שם. כילדה. ראינו הוצאות להורג. יש להם רעיונות חולניים. נורא".
ולרגע אחד שתינו מתכנסות, כל אחת ביגונה, בבועה שותקת.

למשנהו, סאן ג'וניור הקטן דורש שנשיר איתו פיקו-פיקו. מדובר, כך מתברר, בבובת פרוזה משעשעת עם המנון ושירים. הוא מושיב את שתינו על השטיח, מקפץ סביבנו עם הבובה ועם חרב פלסטיק מכוכבת ומכריח אותנו למחוא כפיים. רודן קטן. אנחנו מצטרפות לצליל המנגינה. בהתחלה בחיוך מזויף, אחר כך בחיוך אמיתי.

"רוצה לבוא היום לנמל התעופה?" היא מציעה לי אחרי שבוע. מרחמת עלי, כנראה. הפליטה הסורית מהפגזת גז חרדל, שהגיעה עם ויזת סטודנט ללמוד בניו יורק, פצועה ומצולקת. היא מרחמת עלי, אבל לא אכפת לי. היו כבר מספיק שלא ריחמו עלי. לא תזיק לי קצת חמלה.

"מה עושים בנמל התעופה?" סימתי את המטלות של מיסיס ג'ונה. הכתי למחר מערך שיעור. דווקא מתאים לי טיול.

"מגיעה איזו קבוצה של פליטים, רנה חברה שלי מהאוסם ביקשה שאבוא להיות בקבלת הפנים שלהם. אולי להראות להם איך הסתדרתי יפה בארצות הברית", היא מגחכת.
"יש לך חברה באוסם?"

"כן, בנציבות הפליטים. עוד מאז שהייתה בת שמונה עשרה, היא משוגעת על זכויות אדם. ידענו שבסוף היא תהיה נשיאת זניצ"ף או משהו".

אנחנו נוסעות לקנדי. צוחקות ביחד. מספרת לה על לימודי החינוך שלי. אני רוצה לחזור לסוריה ולהיות מורה. היא מעדכנת אותי על המשרד שבו היא עובדת. אנחנו עוברות מהרכבת התחתית לאייר-טריין. נאבדות קצת בין המפלסים בטרמינל 1. מגיעות אחרי שטיסה 102 ממוסקבה נחתה.

"שלום! רנה, החברה מהאור", פוגשת אותנו. סוקרת אותי. "נעים מאוד", היא אומרת. אני מרגישה, איכשהו, שהפרעתי לה. שהפרעתי למישהו או למשהו בעצם הופעת. "רזאן היא חברה שלי", ממחרת ידדתי לחפות עלי, "מסוריה".

"אה, או-קי".
אנחנו ממלאות את הזמן בקשקושים של סתם.
פתאום צעקה.

שני קשישים אסייתים נכנסים בזרם הנוסעים. אין להם מזוודה. אין להם דבר. והיא צועקת.

הגבר בכיסא גלגלים, מובל בידי דייל האישה צנומה, כפופה. וכל החלל צעקה, וכל העולם צעקה.

"אאוּמָה ---"
"אָפָה?"

ואין חיבוקים ואין יללות, הרי צפון קוריאנים מאופקים הם, מגיל אפס למדו לשתוק, רק הצעקה הזאת שהדיה הולכים ועולים בכל המפלס, בכל הטרמינל, בכל העולם. והיא קדה מול הוריה מין קידה מחורה, והצעקה עודה ביניהם, וכל היקום עוצר להם ברגע ההוא. אני רואה. אני יודעת.

ואני גם יודעת שלעולם לא אפגוש את אמא שלי.
הלוואי ואי פעם תפגוש בי בת.

מסתלקת משם מהר. בשקט. בחזרה אל המעונות.

"הם שיגעו את ג'ף, הנציג של יונק"ר. מהרגע שהרכבת הגיעה למוסקבה והיה אפשר לדבר בלי חשש, הם רק אמרו: יש לנו בת. בת יש לנו. יש לנו נכד או נכדה. תביאו אותנו לבת שלנו. ג'ף המסכן פנה לכל סניף אפשרי של סוכנויות פליטים, כדי לחפש פליטה צפון קוריאנית בגיל המתאים. מישהו בסיאול חשב שאולי מתכוונים אליך. הפנו אותו

אלי. סידרתי להם אשורת פליטים. הוא העלה אותם על מטוס לניו יורק. זהו". רנה נושמת נשימה ארוכה, מחייכת.

הם יצאו דרך ולדיוסטוק, ההורים הצפון קוריאנים. מיד כשהבינו שבתם הגדולה עומדת להינשא לקצין בכיר בצבא, ארזו מזוודה ועברו לצ'ונג'ין. שילמו את כל כספם למברית. נסעו במשאית אפופת ריח דלק עד סונבונג ומשם בספינה איומה לים יפן. שניים מהקבוצה טבעו. עוד כמה נגלמו ליד סונבונג. כולם חלו במחלת ים וקפאו מקור ורעדו מרוב רעב ושנו מי ים והקיאו.

"אפשר לספר על המסלול הזה", רנה מסבירה לנו. "אף אחד לא הולך לשחזר אותו לעולם. זה היה רעיון גרוע, להבריח פליטים משם. בנס הם לא מתו כולם. ג'ף אומר שהם הגיעו למוסקבה גמורים, אחרי שישה ימים ברכבת מולדיוסטוק".

"ולמה... למה לא סיפרת לי?" אין אפשר לתת לבת להתאבל יומיים מיותרים, אין.
"כי לא הייתי בטוחה במאה אחוז שהם באמת ההורים שלך", רנה עונה לה בכנות. "לא רציתי שתם לטפח אצלך אשליה. איבדת אותם כבר מספיק פעמים". פעם כשעזבת, חוצה את הגבול בדרך שעדיין לא סיפרת עליה לאיש. פעם כשהבנת שאחותך נישאה לקצין ההוא. פעם אחת, חותכת, כשקראת על גזר הדין של הגיס.

אני יושבת בקצה השולחן, שותפה ולא שותפה. האוכל הקוריאני מוזר לי. רטבים בצבעים שונים ובמרקמים חשודים. אורז. דג מטוגן עם מינון. מי יתנני עכשיו, כאן והיום, לאפה אחת טרייה מן הטאבון! אזלף עליה שמן זית, כמו בבית ההוא שנגמר, אקרע ממנה פיסות, אטבול אותה ברוטב בשר.

רנה וידידתי הקוריאנית מפטפות. ההורים הקשישים יושבים על ספה, שרים שיר לנכד. אני כל כך לא קשורה למסיבה הזאת.

"רזאן?" האם קוראת לי. מסמנת באצבע. היא כמעט ולא יודעת אנגלית. היא מציעה לי לשבת לידה. מפנה מקום על הספה, במחווה ידידותית. מראה לי את ספר התמונות של סאן ג'וניור מחייכת.

"מה זה?" היא מצביעה על ידדי המצולקות. על הצוואר הפצוע.

אני לוקחת דף מארון המשחקים של הילד. לוקחת טוש. מציירת כפר קטן, אנשים מחייכים. מציירת מטוס קרב גדול. האנשים בוכים. סבתא של סאן-ג'וניור מביטה בי ובציוה. מהנהנת מהמטוס ניתן רסס חום-צהוב על האנשים.

אני הופכת את הדף. האנשים כולם שוכבים עכשיו על האדמה. נערה אחת בת שמונה עשרה מסתובבת ביניהם, בוכה, כויה. טוש אדום משרטט שלפוחיות על עורה. טוש צהוב מזיל מהן מוגלה.

"זו אני", אני מסבירה. מחווה על הנערה. על עצמי.

"אאומה? אפה?" שואלת אותי הקשישה. מקרוב, בעצם, היא לא קשישה כל כך. אולי בת חמישים וחמש.

אני מצביעה בדממה על איש ואישה מצוירים, שוכבים עצומי עיניים. "אאומה, אפה". אן, מסמנת בידי.

עיניה מלאות בדמעות. היא לא מאשרת להן לזלוג. רק מהנהנת לי בשקט.

"אאומה", היא אומרת. מצביעה על עצמה.

"את אמא שלה", אני מצביעה אל בתה.

"נואו", היא מתקנת אותי. מצביעה עלי. פתאום היא מחבקת אותי. חיבוק קר, פצוע. מרוחק, ואני מוצאת בו כה הרבה נחמה.

חודש אחר כך מזדהם פצע אחד בכתפי הימנית. הביטוח הרפואי שלי מעולה, אבל הרופאים לא ממש ברורים עם עצמם. אין להם הרבה ניסיון בנפגעי גז חרדל. הם יוצרים קשרים עם מרכזים רפואיים במזרח התיכון, מאתרים רופאים צבאיים שהיו בחלבג'ה, צפון עירק, בזמן ההפצצה עליה. מנסים לברר על השלכות אפשריות.

"תשאלו אותם גם על ילדים, בבקשה", אני מתחננת.

"ילדים?" רופאה צעירה בוהה בי, לא מבינה.

"אני רוצה להיות אמא", מתלעלעות מילותי. "תשאלו אותם אם היו נשים כמוני... ש... שנהיו אימהות בסוף".

"אבדוק בשבילך", היא מבטיחה. "יש רופא צבאי שאמור לחזור אלינו לשיחת ועידה. הוא קיבל בזמנו הרבה נפגעים כורדים מחלבג'ה, וגם עקב אחריהם לאורך תקופה. אנחנו נבדוק מולו. בסדר, רזאן?"

בסדר. וכי יש לי ברירה?

הרופאים מחליטים על ניקח ניתוחי של הפצע המזוהם בכתף. במשך שבוע אני שוכבת, מאושפזת. אאומה לידי. היא לא מחבקת. צפון קוריאנים לא יודעים לחבק כמעט, הם אוהבים בדוכים אחרות. מחברת גדולה בינינו. היא מצוירת לי בתים ולבבות. מצוירת לי ציפורים עפות וילדים שמחים. אני מצוירת לה כדור ארץ אחד גדול ומחיך.

בלילה כואב לי. אאומה רצה לקרוא לאחות. בבוקר אני רוצה לקום. היא עוזרת. שרה שירים קוריאניים בחיתוך מוזר. הם מצחיקים אותי עד כאב בטן. המקצב, ההיגוי, הכל.

ביום החמישי אני מרגישה טוב יותר. פותחת את המחשב הנייד, לבחוק מטלות מהקורס. כצפוי, אף אחד לא עשה במקומי שום דבר. אני מסתערת על המשימות שהמרצה שלחה.

אאומה עדיין לידי. שרה לי שיר שקט. איני יודעת מה אומרות מילותיו, אבל שומעת בו, מהדהדים לאט, את שיריה של אימי, את אהבתה, את הפיתות שהייתה אופה לנו בטאבון.

ותשובה מהרופא ההוא, שקיבל את נפגעי חלבג'ה, עדיין אין לי.

"רזאן", היא אומרת.

"אאומה", אני עונה לה.

דמעות מתקשרות בעיניי, מזרח תיכונית סוערת שכמוני, בוכה מכל שטות. תשובה עוד לא קיבלתי מאותו רופא בחלבג'ה, אבל פתאום אני יודעת שאמא אהיה. בכל מקרה אהיה. הרי איפה שהוא בעולם, מתי שהוא, יהיו ילד או ילדה שאוכל לאהוב. ואת השיר שאשיר להם, ואת שמן הזית שאטפטף על הלאפה, הם יישאו עד אחרון ימיהם בזיכרון נמס, מתוק.

מאחורי הסיפור

למה בחרתי בנושא הזה דווקא, היא שואלת, העורכת.

בחרתי את הנושא הזה כי בני, ובנותיי, ואמא שלי, וחיוך קסום בלי שיניים, ובייביגרו מידה 0. וילדות וילדים וחיים ואהבה, לך בחרתי אותו.

בחרתי בנושא הזה כי נשים אצילות שפגשתי לא ילדו מעולם, אבל נהיו לאימהות.

וכי פסח. החג שבו יצאנו ממצרים, אחרי שאימהות צחצחו מראות, ושלו דגים מן הנהר, ובישלו וחיממו והלכו לשדה ושלחו תינוקות אל סלעים של דבש וחלב. והייתה רוח הקודש שורה עליהן, אומרת להן: כך תרבו.